

Een gedoemde schrijver

De ondergang van Malcolm Lowry

Koos Neuvel

Malcolm Lowry

Hoe gedoemd kan een mens zijn? Als er één mens vanaf het begin van zijn leven voorbestemd is geweest voor een langzame, noodlottige ondergang, dan wel de Britse schrijver Malcolm Lowry. Met een overdosis pillen maakt hij in 1957 op 47-jarige leeftijd een einde aan zijn leven. En het is alsof hij zijn lot heeft aangekondigd in zijn meesterwerk *Onder de vulkaan*. Daarin stuurt hoofdpersoon Geoffrey Firmin, een Britse consul, onverbiddelijk aan op een treurig levenseinde. Hij begeeft zich willens en wetens in een helse *cantina* vol Mexicaanse bandieten om zich daar te laten neerschieten.

Wie de biografie *over* Lowry dichtslaat kan niet anders dan verzuchten: het moest zo zijn. Hij betitelde zichzelf liefst als ‘The Maker of Tragedies’, en de belangrijkste tragedie die hij gecreëerd heeft, is zonder twijfel die van zijn eigen leven. Het is het soort (levens)verhaal waar een mens gebiologeerd door kan raken, niet omdat het zulke verrassende plotwendingen

kent, maar omdat alles zo volstrekt voorspelbaar is en het noodlot zich stap voor stap voltrekt. Juist dit zich steeds dieper en onomkeerbaar in de nesten werken, belichaamt de zuigkracht van het verhaal. En Malcolm Lowry was iemand die zich eindeloos diep in de nesten had gewerkt. Die diepte laat zich afmeten aan zijn alcoholisme. Een drankgelag dat vooral depressie, neurose en creatieve impasse teweegbracht.

Wanneer Lowry’s toestand in 1955 onhoudbaarder wordt dan ooit, komt van medische kant het voorstel om een chirurgisch paardenmiddel in te zetten: lobotomie. Bij deze in onbruik geraakte behandeling wordt de verbinding tussen de frontale hersenen en de rest bijna helemaal losgesneden. Daardoor zouden de neuroses worden uitgewist, net zoals zo ongeveer het hele bewustzijn. Lowry zag er aanvankelijk wel iets in. Hij was apathisch geworden en voelde zich schuldig tegenover zijn vrouw Margerie, en als hij haar door lobotomie minder tot last kon zijn, nou dan moest het maar.

Van de lobotomie – een uiterst middel nadat al het andere gefaald heeft - werd afgezien, omdat bij nader onderzoek bleek dat andere psychiatrische middelen nauwelijks beproefd waren. Van psychiatrie had Lowry nooit veel willen weten. Want als hij na behandeling weer nuchter, gezond en neurosevrij zou zijn, was daarmee dan de bron van alle creativiteit niet drooggelegd? Dat hij door zijn excessieve drankgebruik al jaren geen letter meer op papier had gekregen, negeerde hij gemakshalve. De mythe van de creatieve roes hield hij graag in stand. En niet alleen dat. Zo’n behandeling zou hem datgene ontnemen wat het leven het meest de moeite waard maakte: aan de bar hangen en drank hijsen.

Een ander paardenmiddel werd enige tijd later wel bij hem ingezet: de apomorfine aversie therapie. Gedurende deze therapie wordt de

patiënt opgesloten in een kleine, slechts door een rood peertje verlichte ziekenhuiscel. Eten en drinken worden nauwelijks aangeboden, maar wel alcohol, eindeloos veel alcohol. Toe maar, neem er nog een! De drankzucht wordt naar zijn uiterste grens toe geduwd. Tegelijkertijd krijgt de patiënt een braakmiddel toegediend. Het beoogde effect is duidelijk: de drank voor eens en voor altijd associëren met braken en walging, waarna vervolgens iedere druppel er een te veel is.

Alleen hadden de artsen buiten de waard gerekend. Bij de meeste mensen verdwijnt na een dag of vijf iedere lust in alcohol, Lowry was daarentegen na een dag of twintig nog zo fris als een hoentje. Hij verveelde zich te pletter in zijn isoleercel en op kerstavond brak hij daaruit vandaan en ontsnapte uit het ziekenhuis. Snel een toffe kroeg in!

Die immuniteit voor ontwenning maakte het werk van de psychiaters er niet gemakkelijker op. Zijn alcoholverslaving, zo opperden zij, fungeerde als een gordijn; wie dat zou opentrekken, kreeg vrij zicht op de naakte psyche van Lowry, inclusief de ziekmakende bulten en bochels daarin. Alleen bleef dat gordijn hardnekkig dicht, waardoor de artsen in het duister tastten bij het stellen van een diagnose. Het meest werd er gesproken van een manisch-depressieve stoornis, al waren de

pieken en dalen in zijn geval niet zo extreem. Zijn behandelende psychiater benoemde zijn ziekte uiteindelijk als een 'vrij zwevende angstneurose'. Wat vooral betekende dat Lowry werkelijk overal bang voor kon zijn: bang voor het leven, voor seks, voor mislukking, voor autoriteit – ga zo maar door.

Een hopeloos en reddeloos geval leek hij hoe dan ook te zijn. Die overtuiging groeide nadat de psychiaters met hem gingen praten. Het eerste waar de psychiaters, die ongetwijfeld hun Freud kenden, naar vroegen was: vertel ons over je jeugd, over je vader en je moeder.

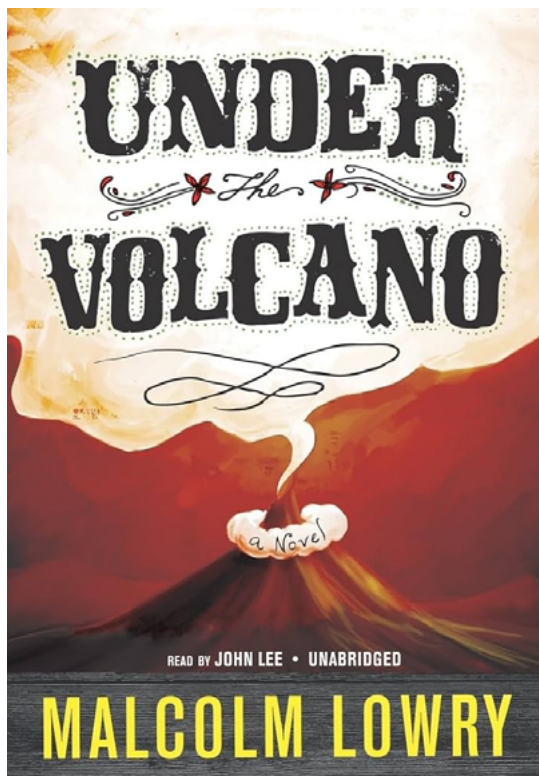
Gruwelen van de jeugd

Een gelukkige jeugd had hij naar eigen zeggen beslist niet. Malcolm Lowry groeide op als jongste van vier zoons in een gefortuneerd en calvinistisch milieu. Zijn vader was een rijke katoenhandelaar, zijn moeder een huisvrouw die weinig aandacht had voor de jongste zoon, omdat zij liever met haar man meerging op buitenlandse uitstapjes. Als gevolg daarvan werd de kleine Malcolm toevertrouwd aan een reeks kinderjuffrouwen, de een nog sadistischer dan de ander. Zo nam één kinderjuffrouw hem eens mee naar de hei, trok daar zijn korte broek naar beneden en sloeg hem op zijn geslachtsdeel, terwijl zijn broer Russell toekeek. Een andere kinderjuffrouw schiep er aardigheid in hem mee te nemen naar een hoekje van de tuin, om daar zijn arm op de rug te draaien.

Zijn ouders bedolven hem evenmin onder liefde en aandacht. In zijn jeugd leed hij zeker vier jaar lang aan een ernstige oogziekte, waardoor hij half blind en daardoor sociaal gehandicapt raakte. De ouders vonden het niet de moeite waard hem hiervoor te laten behandelen. Sterker nog, het grote verband om het gezicht van de kleine Malcolm boezemde zijn moeder zo'n weerzin in dat ze hem ver uit haar buurt wilde houden. Dan ook nog een vader die niets anders deed dan zich te buiten gaan aan drank, om uiteindelijk aan leverproblemen te overlijden. En zeg nou zelf: als een vader al een alcoholicus is, is het dan vreemd dat de appel niet ver van de boom valt?

Niet alleen aan de psychiaters, maar ook aan zijn vrienden vertelde hij keer op keer met intense weerzin zulke verhalen over de gruwelen van zijn jeugd. En gruwelen dat waren het zeker – als de verhalen waar waren. Wat niet het geval was.

Op een dag had broer Russell er schoon

genoeg van. Al die vreselijke verhalen over het gezin kon hij, jaren na de dood van Malcolm, niet meer over zijn kant laten gaan. Dat hun ouders zulke harteloze mensen waren, zo liet hij weten, daar was werkelijk niets van waar. Zijn moeder was juist dol op haar jongste zoon en vertroetelde hem. Als Malcolm zo'n hekel had aan zijn moeder, waarom voerde hij dan, toen hij in Amerika woonde, zo'n innige correspondentie met haar? En als Malcolm echt zo'n ernstige, blindmakende oogziekte had, moest iemand dat toch zijn opgevallen? Zijn broers niet, net zoals ze iets vernomen hadden van mishandeling door kinderjuffrouwen. Russell merkte ook nog op dat hun vader niet direct een alcoholicus was die aan zijn verslaving ten onder was gegaan. Een nuchter feit: hij was geheelonthouder.

Kortom, het valt niet uit te sluiten dat er nare dingen zijn gebeurd in de jeugd van Malcolm Lowry, maar alle verhalen over ernstige verwaarlozing en mishandeling zijn, mild gezegd, schromelijk overdreven.

Als die gruwelverhalen allemaal niet zo letterlijk moeten worden genomen, of zelfs leugens zijn, door welke jeugdervaringen heeft Malcolm zich dan wél ontwikkeld tot een depressieve en neurotische alcoholicus? Ook biograaf Douglas Day is ervan overtuigd dat zijn jeugd daar aanleiding toe moet hebben gegeven. Die gruwelverhalen kloppen weliswaar niet, zo geeft hij scherp aan, maar dan moet het fundamentalistische calvinisme die ravage in zijn innerlijk hebben aangericht. Lowry werd namelijk zijn hele volwassen leven geteisterd door schuldgevoelens. En waar zouden die anders door veroorzaakt kunnen zijn dan door een strenge geloofsopvoeding, boordevol zonde, schuld en boete? Mogelijk is er ook in de allervroegste jeugd van Malcolm iets gebeurd, wat zich aan de herinnering en het bewustzijn onttrokken heeft, maar wat wel diepe sporen in zijn karakter heeft nagelaten.

Kennelijk is er één hypothese onacceptabel: dat Malcolm Lowry een normale, bijna gelukkig te noemen, jeugd heeft gehad. Zou het zijn omdat daarmee het beeld van de gedoemde schrijver in stukken valt? Toch wordt die hypothese van een onbezorgde jeugd gestaafd met het nodige bewijs. Zijn broers maken in ieder geval melding van redelijk harmonieuze gezinsverhoudingen. Zij waren allemaal gezonde, sterke, op sport en spel gebouwde jongens.

Nakomertje Malcolm deed daar zeker niet voor onder: hij was in Engeland kampioen in golfen onder scholieren, zwemmen kon hij als de beste, en hij was een kei in gewichtheffen. Malcolm was met zijn dromerigheid weliswaar een beetje een buitenbeentje, maar zeker niet het zwarte schaap van de familie.

Laten we het eens omkeren. Stel dat het met het alcoholisme verbonden schuld- en minderwaardigheidsgevoel niet het product van de jeugd is, maar van de volwassenheid? Stel dat Lowry met terugwerkende kracht zijn kinderjaren ongelukkig heeft gemaakt? Dan wordt Lowry als schrijver en drankverslaafde ineens een heel ander mens.

Vernederende afhankelijkheid

Malcolm Lowry zag als alcoholicus het levenslicht toen hij op twintigjarige leeftijd ging varen. Bij het bestaan van zeeman hoort natuurlijk drank, scheepsladingen vol liefst. In eerste instantie was dat 'comazuipen' – zoals dat tegenwoordig heet – helemaal niet zo erg; het gebeurde allemaal speels, heel stoer om zoveel te drinken. Ook toen hij allang geen zeeman meer was, berokkende de drank slechts bescheiden onheil. Hij was weliswaar ongelukkig, maar leefde er tegelijkertijd lustig op los. Met de financiële steun van zijn ouders was hij in de gelegenheid om in alle vrijheid door de wereld trekken.

Pas toen hij een aantal jaren later, in 1935, in Bellevue Hospital, een ziekenhuis in New York, werd opgenomen, realiseerde hij zich voor het eerst de ernstige gevolgen van dit ogenschijnlijk onschuldige spel met drank. Daar zag hij hoe de hersenen van patiënten volledig aangevreten waren door de drank, hoe mensen eindeloze nachtmerries beleefden, en hele levens naar de ratsmodee gingen.

Toch kenden ook bij Lowry de vroege jaren van zijn drankzucht een minder vrolijke keerzijde. Zijn excessieve drankzucht maakte een regulier maatschappelijk bestaan met een nette betrekking er niet eenvoudiger op. Niet dat Lowry een nette betrekking ambieerde. Hij wilde schrijver worden, maar ja, word maar eens schrijver! Het is een onzeker bestaan waarbij een mens nooit iedere maand loon naar werken uitgekeerd krijgt. Lowry was ook nog eens lange tijd een schrijver zonder oeuvre. Hij bracht weinig voort en opereerde in een maatschappelijk en literair isolement.

Zo'n positie is heel gunstig om het

Mexicaans landschap

zelfvertrouwen een zware slag toe te brengen. Lowry heeft zich zijn leven lang dan ook één grote mislukking gevoeld. Zoals dat vaak gaat met succes en mislukking: succes wordt toegeschreven aan eigen verdienste, mislukking aan anderen. En hoe gemakkelijk en geloofwaardig is het niet om die schuld af te wentelen op de eigen ouders.

In het geval van Malcolm Lowry werd zijn haat gevoed door afhankelijkheid. Zijn leven lang leefde hij op de zak van zijn welgestelde ouders. Ook na het verschijnen van *Onder de vulkaan* in 1947 kon hij niet rondkomen van de royalty's – het boek werd weliswaar onmiddellijk door de critici herkend als meesterwerk, maar een bestseller was het nooit. Zelfs na de dood van zijn vader in 1945 bleef hij, door middel van de erfenis, afhankelijk van hem – de vader regeerde over zijn graf heen. Zijn voortdurende ouderlijke ondersteuning stemt, zou je zeggen, tot dankbaarheid. Maar tegelijkertijd is niets zo vernederend als complete, eenzijdige afhankelijkheid.

Het ergste was zijn verblijf in Mexico in de jaren dertig, met zijn eerste vrouw Jan. Hij deed daar inspiratie op voor *Onder de vulkaan*, maar tegelijkertijd dreigde hij volledig ten onder te gaan aan drank en depressie. Zijn vader werd zich in Engeland bewust van dit gevaar. Hij zette zijn advocaten aan het werk, die betaalden de schulden af en zetten zijn zoon op de trein naar Amerika. Dat was met recht een gouden greep, want in Amerika ging het stukken beter met hem. Vader weet wat goed is voor zijn zoon! Maar om je als dertigjarige man zo, als een klein kind, door papa te laten behandelen, dat was om woest van te worden.

Ook zijn relatie met zijn tweede vrouw Margerie stond bol van ambivalentie. Hij had haar nodig, want hij was een klein kind dat in alles bij de hand moest worden genomen. Zelfs in zijn schrijfwerk kon hij niet zonder haar begeleidende, redigerende hand, feitelijk is zij medeauteur van een belangrijk deel van zijn geschriften. En ook hier slingerde die afhankelijkheid hem heen en weer tussen liefde en haat.

Ik zou daarom zeggen dat de ellende van Malcolm Lowry niet gezocht moet worden in een ver verleden, in een rampzalige opvoeding die onuitwisbare sporen heeft achtergelaten. Die psychische ellende was een precieze uitdrukking van de miserabele toestand waarin hij als volwassene in terecht was gekomen: een aan drank verslaafde man die op geen enkel gebied zichzelf kon redden en maatschappelijk niets voorstelde.

De charme van de hel

Eén ding kon hij wel: schrijven. Door te schrijven kon hij bewijzen wel degelijk iets voor te stellen en moest het mogelijk zijn de drankzucht en depressies de baas te worden. Voor zijn psychiater was het daarom zo klaar als een klontje: deze man heeft geen diep in de jeugd gravende therapie of een riskante ingreep in de hersenen nodig, hij moet aan het werk. Schrijven als beste therapie.

Alleen al om praktische reden gingen de drankzucht en het schrijven slecht samen. Om langdurig geconcentreerd te kunnen werken moest Lowry nuchter zijn. Met veel drank in zijn lijf kreeg hij geen letter op papier. Tegelijkertijd riep het schrijven ook weer angsten op: lukt het

me wel? Pleeg ik geen plagiaat? Angsten die hij vervolgens met drank wilde bedwingen. Waarna de impasse weer toesloeg, want het drinken vormde ook een goed excuus om niet te hoeven schrijven. Dit gevecht bleef altijd doorgaan, alcoholist zijn en de strijd ertegen is immers een *fulltime job*. Niettemin wist hij gedurende het schrijven aan *Onder de vulkaan* heel behoorlijk baas over zichzelf te blijven.

Nog in een ander opzicht was het schrijven, zo vermoed ik, heilzaam: hij dreef de doem op zijn bestaan er mee af. Die doem kwam in *Onder de vulkaan* terecht. Alles in het boek ademt een apocalyptische sfeer; het is een en al ondergang en verval, tot in de landschappen aan toe. In het Mexicaanse landschap wemelt het van de ravijnen en van de gieren. Politieke opstanden zijn tot mislukken gedoemd, en overal zijn er de bandietenbendes.

De ergste doem rust op de Britse consul, Geoffrey Firmin, omdat die willens en wetens op zijn eigen ondergang aanstuurt. Zijn vrouw Yvonne heeft hem verlaten, in haar afwezigheid heeft hij haar een uitvoerige, maar nooit verstuurde liefdesbrief geschreven, waarin hij haar smeekt terug te keren. Wanneer zij na een jaar daadwerkelijk terugkeert, wijst hij haar echter af. Yvonne en zijn halfbroer Hugh willen hem redden door hem van de drank af te helpen. Dat kunnen ze wel vergeten.

Geoffrey wil niet in het alcoholvrije paradijs van zijn vrouw en broer terecht komen, liever kiest hij bij volle bewustzijn voor de hel, die ook zo zijn charme heeft. In alle ellende en verval kan immers schoonheid schuil gaan, iets wat ook van elke bladzij van *Onder de vulkaan* af te schrapen is. In dat vermeende paradijs van de nuchterheid wordt hij voortdurend geconfronteerd met zijn onvermogen, liever werkt hij daarom uit eigen vrije wil naar de dood toe. Op die manier kan hij zijn vrijheid bevechten. Door een langzame zelfmoord kan hij eindelijk van zijn eeuwige en talloze angsten, en van zijn omvangrijke schuldgevoel bevrijd raken. Ook al is de prijs ervoor dat er dan geen persoon meer is om die vrijheid te vieren.

In een brief aan zijn uitgever verwoordt Lowry het thema van zijn boek als volgt: 'Hij gaat in hoofdzaak over de krachten in een mens die hem zich zelf doen vrezen. Hij gaat ook over schuld van de mens, over zijn wroeging, over zijn eindeloze strijd naar het licht onder de last van het verleden en over zijn noodlot.'

Het noodlot, daar is het bestaan van de Britse consul van doordrenkt. En het is heel verleidelijk om te denken dat het voor de auteur niet anders is. *Onder de vulkaan* is immers een autobiografisch boek, in de zin dat het belangrijkste personage verdacht veel lijkt op zijn schepper. Dus ook op

Albert Finney als de Britse consul Geoffrey Firmin in de verfilming van *Onder de vulkaan*

Lowry zelf moet een noodlot gerust hebben, en dat moet hij, zou je zeggen, tijdens het schrijven al geweten hebben. Was het daarom niet onvermijdelijk dat ook hij, tien jaar na publicatie van zijn meesterwerk, vrijwillig voor zijn ondergang koos?

Eerlijk gezegd geloof ik daar niets van. Aannemelijker is dat Lowry het noodlot van zich afschreef, het onderbracht in een romanpersonage, en het gevaarlijke deel van zichzelf daarmee inkapselde en onschadelijk maakte. Lowry was niet iemand die per se niet gered wilde worden. Het schrijven zelf was zijn redding. Zo lang dat goed ging, ging het goed met hem.

One hit wonder

Alleen, het noodlot stond na voltooiing van zijn boek direct weer op de stoep. Met het schrijven wilde hij erkenning verwerven, maar toen die daadwerkelijk op hem afkwam, bleek hij daar niet op gebouwd te zijn. Lowry had zijn hele leven in het donker geopereerd, en toen hij ineens werd blootgesteld aan het felle licht van de publieke aandacht, raakte hij verblind. Buitengewoon eervol om gecompimenteerd te worden, maar complimenten in ontvangst nemen, hoe doet een mens dat eigenlijk? Lowry was helemaal niet gewend om naar publieke bijeenkomsten toe te gaan, en al helemaal niet om zelf in het middelpunt van de belangstelling te staan.

Onmiddellijk staken zijn angsten en depressies weer de kop op. Vervolgens moest daar weer stevig tegenaan gedronken worden om die onder de duim te houden, met als resultaat dat zijn problemen alleen maar verergerden. En zo ging de spiraal verder neerwaarts.

Dan rest er slechts één opbeurend middel: opnieuw gaan schrijven. Dat deed Lowry ook, maar ditmaal met minder heilzame effecten. Een roman als *Onder de vulkaan* had voor hem een nieuwe norm gesteld. Aan die roman had hij tien jaar gewerkt, er vele versies van geschreven die hij herhaaldelijk naar uitgevers had gestuurd en weer teruggekregen met de mededeling dat ze van publicatie afzagen. Maar het uiteindelijke resultaat mocht er wezen. En probeer dan maar eens jezelf te overtreffen.

Het lukte Malcolm Lowry niet om over die zelf neergelegde lat heen te springen. Hij slaagde er nooit meer in het niveau van weleer te bereiken, hij is een *one hit wonder* gebleven. Daarbij

had de drank zijn lichamelijke en geestelijke conditie aangetast. Terwijl hij pas midden veertig was, bezat hij al de gedaante van een oude man; zo iemand die futloos en berustend, en met de troost van de alcohol altijd binnen handbereik, uitkijkt naar het onvermijdelijke einde. Die drank versterkte weliswaar zijn onvermogen, maar maakte dat onvermogen ook weer draaglijk.

Het kwam dan ook niet als een verrassing dat hij door zijn vrouw Margerie in 1957, op 47-jarige leeftijd, dood werd gevonden in huis. Eerder op de dag had hij een hevige ruzie met haar gehad, en hij was alleen naar huis toe gegaan. Vervolgens had hij een overdosis slaappillen ingenomen. Een ongelukje? Niet als je bedenkt dat er wel vijftig slaappillen in zijn maag werden aangetroffen. Zelfdoding, dat kan niet anders.

Heeft het noodlot hem toch nog te pakken gekregen. Het lijkt er op dat Lowry, niet anders dan zijn eigen creatie Geoffrey Firmin, vrijwillig op zijn eigen dood afstevende om zichzelf daarmee te bevrijden van alle angst en schuld. Alleen heeft het noodlot hem uitstel van executie vergund, het gaf hem de gelegenheid een literair meesterwerk de wereld in te sturen.

Toch blijft het beeld van het onontkoombare noodlot te gladjes. Lowry barstte karakterologisch uit elkaar van de ambivalentie. Dat is in ieder geval wat zijn vrienden opmerkten. Er was, constateerden zij, altijd een stemmetje in zijn achterhoofd dat leek te zeggen: neem mij alsjeblieft niet zo serieus. Hij kon volkomen gebukt gaan onder angst- en schuldgevoel, en tegelijkertijd nauwkeurig observeren hoe zijn vrienden op zijn gedrag reageerden. Hij voelde zich vaak ellendig, maar kon tegelijkertijd van zichzelf genieten in die pose. En als zijn vrienden dat door hadden, sloeg hij zijn arm om hen heen, en vertelde een lange, ingewikkelde en hilarische grap – waarin hij zelf het mikpunt van spot was. In die zin was hij een komediant die de rol van de treurige, gedoemde schrijver tot in het absurde beheerste.

Niettemin is ook dit beeld van komediant eenzijdig. De neurosen en de drankproblemen drukten een zwaar stempel op Malcolm Lowry, zijn lijdensweg was meer dan een vermakelijk toneelstukje voor intimi. Maar zulke herinneringen van vrienden aan de auteur als grappenmaker vormen wel een nuttig tegenwicht jegens de voorstelling van de gedoemde schrijver.

Plat als een dubbeltje

Het idee van gedoemdheid dringt zich op omdat we de afloop van het levensverhaal kennen. Vervolgens gaan we alle gebeurtenissen in het leven zien in het teken van die ene finale gebeurtenis: de zelfdoding.

Iedereen die ooit in de naaste omgeving met een zelfdoding te maken heeft gehad, zal het verschijnsel kennen. Bij wijze van troost krijgen de nabestaanden te horen dat het maar beter zo is, dat het goed is dat aan die lijdensweg een einde is gekomen en dat er toch niets te voorkomen viel. Dat de overledene aldus nog een schop na wordt gegeven, door diens leven zo plat als een dubbeltje te maken, gaat in alle troost gemakkelijk verloren.

In het geval van Lowry verplatten we zijn leven door alle gebeurtenissen vanaf zijn vroegste jeugd maar op één manier te interpreteren. De drankverslaving heeft daarin de functie van voertuig op het uitgehakte pad van het noodlot. Aldus wordt het mogelijk het leven van een schrijver te zien als een zich geleidelijk maar onontkoombaar ontvouwende tragedie. En die voorstelling wordt versterkt doordat we zijn roman kennen waarin daadwerkelijk sprake is van zo'n soort tragedie.

Maar de werkelijkheid van Lowry is rommeliger dan de roman. En dat terwijl de roman zelf al in stijl en structuur de chaos van de verslaving uitdrukt. Zijn leven kent tragische kanten, maar een klassieke tragedie is het zeker niet. Eerder vormt zijn leven een dubbelzinnig, gelaagd, en niet helemaal voorspelbaar verhaal. Want het is maar helemaal de vraag of zijn suïcide zo'n weloverwogen en goed voorbereide daad, zo'n nihilistische manifestatie van de vrije wil is geweest. Vermoedelijk is het, zoals wel vaker bij suïcide een wanhoopsdaad geweest, in dit geval na een zware echtelijke ruzie.

Het had mogelijk anders kunnen lopen, en dan had niemand over doom, noodlot en tragedie gesproken. De wreedheid van de wanhoopsdaad kan al tragisch genoeg zijn.

Literatuur

Day, Douglas. *Malcolm Lowry: a biography*. Oxford: Oxford University Press, 1973.

Lowry, Malcolm, *Onder de vulkaan*. Amsterdam, De Bezige Bij, 1985.